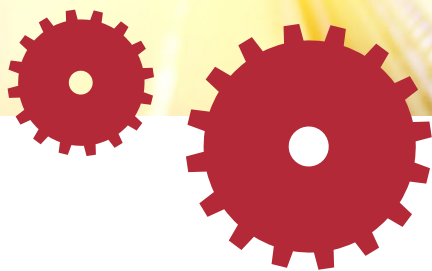

RIJKSOVERHEID LEERT VAN DEFENSIE

DUURZAAMHEID IN RETOURSTROOM VAN KPU BEDRIJF

BIJDRAGE: **Ikol R.W.T. (Rob) van Arnhem**

DE HUIDIGE (INTER-) NATIONALE AANDACHT VOOR DUURZAAMHEID VLOEIT MEDE VOORT UIT EEN GROEIEND BESEF DAT WE MET Z'N ALLEN OP DIT MOMENT NIET GOED BEZIG ZIJN MET ONZE PLANEET. EEN VAN DE ONDERWERPEN DIE EEN SIGNIFICANTE BIJDRAGE LEVERT AAN VERVUILING VAN OPPERVLAKTEWATER EN AAN DE ONTTREKING VAN SCHAARSE GRONDSTOFFEN IS TEXTIEL. MEDE ONDER AANVOERING VAN AMBITIEUZE BEWINDSLIEDEN UIT HET KABINET RUTTE 2, PROBEERT DE RIJKSOVERHEID ALS VOORTREKKER EN INSPIRATOR, HET GOEDE VOORBEELD TE LATEN ZIEN. ZOWEL NAAR CONSUMENTEN ALS NAAR MARKTPARTIJEN EN MAATSCHAPPELIJKE ORGANISATIES. HET IS DAARBIJ MOOI DAT DE RIJKSOVERHEID GEBRUIK KAN MAKEN VAN DE KENNIS EN ERVARING VAN DEFENSIE.

Waarom is kleding & textiel belangrijk voor de Rijksoverheid?

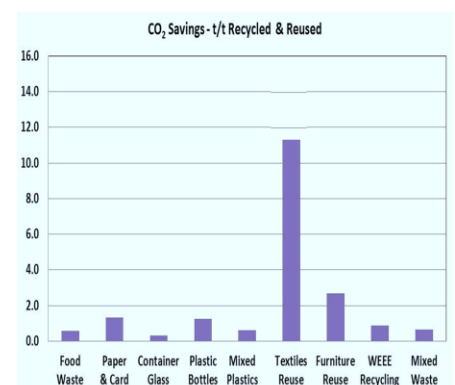
De tabel op de volgende pagina komt uit Report European Textiles & Workwear Market uitgevoerd door Sustainable Global Resources Ltd in het kader van European Clothing Action Plan (ECAP).

Het laat zien, dat als je als Rijksoverheid maar een klein deel van hergebruik/recycling textiel positief kunt beïnvloeden er meer impact op CO2 besparing te bereiken is dan dat er ooit bij het totale hergebruik van bijvoorbeeld voedselafval en/of mixed plastics haalbaar is.

Environmental Impacts

- Resource consumption
- Greenhouse gas emissions
- Air and water pollution
- Water consumption & pollution
- Toxicity issues
- Biodiversity loss and landuse

Impact op milieu van verschillende product categorieën

Een rivier in Bangla Desh, waarop textiel ververijen ongezuiverd lozen

Het is om die reden dat onderwerpen textiel recycling en hergebruik zo hoog op de (inter-) nationale agenda staan en dat zelfs de VN (in het kader van de klimaatdoelstellingen) belangstelling heeft getoond voor het initiatief bij het Rijk.

Nog meer (wetensw-)aardigheden

Wist u dat:

- 10.000 liter water nodig is om het katoen te laten groeien voor 4 katoenen t-shirts;
- 10.000 liter water nodig is voor 1 spijkerbroek;
- 100 liter water nodig is voor het kleuren van 4 t-shirts;
- Ieder jaar ca. 6.500 miljard liter zwaar vervuild water door de kleding & textiel-sector wordt geloosd.

Algemeen

Lkol Rob van Arnhem is sinds 2015 categorie¹ manager bedrijfskleding Rijk². Hij is verantwoordelijk voor de Rijksbrede inkoop van bedrijfskleding en richt daarbij tevens een Rijksbrede gecontroleerde retourstroom kleding & textiel in, naar het voorbeeld van Defensie. Onder regievoering van het Ministerie van Binnenlandse Zaken & Koninkrijksrelaties (BZK) zijn op dit moment 31 categorie managers Rijk in functie, evenredig verdeeld over de departementen, waarbij een categorie meestal is ondergebracht bij een departement met de meeste kennis en ervaring op dat gebied. Bedrijfskleding en civiele dienstauto's zijn bij Defensie ondergebracht.

Met betrekking tot het kleding & persoonsgebonden uitrustingen (KPU) assortiment is binnen Defensie een scheiding aangebracht. Het deel dat betrekking heeft op het operationeel optreden van de Krijgsmacht is en blijft ingekocht worden door het KPU-bedrijf. Daarvoor wordt o.a. aansluiting gezocht bij andere NAVO partners en

Maatschappelijk verantwoord ondernemen

Maatschappelijk verantwoord ondernemen is een vorm van ondernemen gericht op economische prestaties (profit), met respect voor de sociale kant (people), binnen de ecologische randvoorwaarden (planet): de triple-P-benadering (bron: wikipedia).

Tip: toon thuis het Youtube filmpje: https://youtu.be/bFIJy6sl_Pc of voer de titel bij YouTube in met: "MVO bij Defensie".

MVO bij Defensie

Defensie Materieel Organisatie
1 jaar geleden • 3.260 weergaven
Maatschappelijk verantwoord ondernemen bij het kledingbedrijf (KPU) van Defensie!

daarbij kan onder de verantwoordelijkheid van Defensie in voorkomend geval gebruik worden gemaakt van de Aanbestedingswet Defensie & Veiligheid. Het deel dat verder weg staat van de core business van Defensie en dat ook bij andere departementen³ gevoerd wordt, is ondergebracht bij de categorie manager Rijk; denk o.a. aan DT uniformen, sportkleding, representatieve bedrijfskleding, persoonlijke beschermingsmiddelen, wasserij/ stomerijdiensten. Daarbij worden overigens eerder afgesloten contracten en bindende afspraken met marktpartijen door de betreffende Rijksdepartementen, netjes uitgediend en/ of gerespecteerd. Dit betekent dat we minimaal tot 2020 in een overgangsfase zitten.

Focus categorie manager bedrijfskleding Rijk

De categorie manager heeft namens het Rijk een aantal doelstellingen geformuleerd en met de markt gedeeld. Daarbij ligt een belangrijke focus om een significante bijdrage te leveren aan het verminderen van de grote textiel afvalberg. Dat gebeurt

enerzijds aan de achterkant van het retourproces door oplossingen te zoeken na de fase van "afschrijving" van kleding & textiel. En anderzijds door aan de behoeftestellers kant als Rijk, daar waar de markt en de techniek het aan kunnen, gerecyclede post consumer content te eisen in benodigde artikelen, met behoud van de gevraagde kwaliteit.

Een ander opvallend aspect is het feit, dat de categorie manager in het gunningsproces bij de selectiecriteria de prijs ondergeschikt (<50%) maakt aan de te behalen Rijksdoelstellingen. Daarbij is gebleken dat in de 10 meest recent door de categorie afgeronde aanbestedingen er juist sprake

is van (in geld uitgedrukt) lagere winnende inschrijvingen in plaats van de (op onderbuik gevoel) verwachte prijsverhogingen als gevolg van hoger gestelde Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (MVO) eisen en wensen. Door het grote aantal inschrijvingen per aanbesteding lijken bedrijven zich te willen identificeren met het positieve imago van de Rijksoverheid op het gebied van MVO. In dit artikel wordt verder slechts ingegaan op de gecontroleerde retourstroom kleding & textiel.

Retourstroom kleding & textiel

In Nederland is bij wet geregeld dat gemeentes verantwoordelijk zijn om kleding & textiel in te zamelen. Daarbij heeft Defensie al lange tijd een uitzonderingspositie, mede vanwege het feit dat Defensie voor bijna alle artikelen eigenaar is en blijft van de aan werknemers verstrekte kleding. Om redenen van het beperken van risico's en aansprakelijkheden is de inzameling en verwerking door Defensie zelf georganiseerd. In de huidige onveilige wereld om ons heen, neemt daarbij het belang van

het beperken van veiligheidsrisico's alleen maar toe. Het beperken van risico's betreft:

- Voorkomen dat bruikbare en/ of herkenbare Defensie artikelen ongecontroleerd op de markt terecht komen;
- In opbergmogelijkheden van kleding worden regelmatig toegangspassen, munitiepatronen en andere artikelen gevonden, die niet op de markt mogen belanden;
- Door Defensie afgeschreven kleding wordt onbruikbaar gemaakt (logo's, naamlinten, mouwen en broekspijpen worden verwijderd).

De laatste jaren is het retoursysteem kleding & textiel binnen Defensie steeds verder ge-

Transparantie en samenwerking met de markt

De categorie manager bedrijfskleding Rijk is in 2015 officieel in functie getreden na interdepartementale besluitvorming over het opgestelde categorieplan. In 2013 en 2014 echter begon zich al een visie te ontwikkelen die werd vastgelegd in een zogenaamde voorstudie categorie bedrijfskleding Rijk (2013) en een categorieplan bedrijfskleding Rijk (2014).

De grootste veranderingen die vanaf 2013 werden ingezet en uiteindelijk hebben geleid tot het huidige succes van de categorie bedrijfskleding Rijk:

- Vanaf 2013 wordt afgeschreven kleding

de voorraad. Inmiddels kent dat binnen Defensie een jaarlijkse inkoopwaarde van M€10-12.

- Retourstroom is vergroot met alle artikelen, aangezien er nu een markt is ontstaan voor afgeschreven ondergoed, t-shirts etc. Alleen voor veiligheid gerelateerde artikelen geldt een administratieve handeling, voor de andere artikelen niet (kosten/baten/weerstand).
- Interviews op TV, radio en beurzen. Voordrachten bij symposia, congressen en het publiceren van artikelen krijgen zo hun eigen dynamiek, zeker in een tijd waarbij kabinet en maatschappelijke organisaties duurzaamheid boven op de agenda hebben gezet.

Lt Col Rob van Arnhem

perfectioneerd en inmiddels een mooi verdienmodel. Het is een verdienmodel geworden, omdat er in het verleden bewuste keuzes gemaakt zijn mbt veiligheidsafwegingen. Veiligheid was leidend en mocht van Defensie geld kosten, waarbij andere voordelen in de loop der jaren steeds meer als positieve "bijvangst" zijn toegevoegd. Zolang het in verre landen mogelijk is een nieuw t-shirt in te kopen voor € 1,50 per stuk, is niemand in de marktsector bereid in retourlogistiek te investeren; er is immers nooit een goed business model van te maken.

Ook de Rijksoverheid heeft het retoursysteem bij Defensie gezien en is sinds maart 2017 volledig aangesloten en is er vanaf dat moment sprake van een gecontroleerde retourstroom kleding & textiel Rijksbreed. Immers, ook het Rijk wenst veiligheidsrisico's tot een minimum te beperken; daarbij valt te denken aan bijvoorbeeld logo's en achterblijvende spullen in broekzakken.

steeds minder verbrand, maar via een contractpartij vervoerd en in bijvoorbeeld muurisolatie en autodeurbekleding gebruikt. Zelfde effect als verbranden, maar veel minder kosten. Vanaf 2017 wordt afgeschreven kleding Rijksbreed als grondstof verkocht door Domeinen⁴. Deze opbrengsten vloeien weer terug, ook naar Defensie.

- Brancheverenigingen en marktpartijen vertellen wat we deden/ doen, waarbij we er als Defensie steeds meer achter kwamen hoe uniek we bezig waren. Vanaf 2005 hadden we bijvoorbeeld al mensen met een arbeidsbeperking aan het werk, maar we hadden het nog nooit aan iemand verteld. Bovendien zagen Rijkspartijen nu mogelijkheden om met retour ingenomen kleding en het verwijderen van Rijkslogo's ook minder risico's te lopen.
- In- en verpakapparaten bij de sociale werkvoorziening Biga⁵ groep te Zeist geplaatst. Zo goed als nieuwe artikelen worden hergebruikt en krijgen een nieuwe doos/verpakking voor uitgifte vanuit

“De laatste jaren is het retoursysteem kleding & textiel binnen Defensie steeds verder geperfectioneerd en inmiddels een mooi verdienmodel.”

- Het organiseren van (inmiddels 3 maal) leveranciersdagen, waarop ca. 175 bedrijven af komen om naar de visie (op het gebied van inkoop en retourlogistiek) van de categorie bedrijfskleding te luisteren en om een aanbestedingskalender (inzicht in toekomstige business!) van 5 jaar vooruit mee te krijgen.
- Vertrouwen, rugdekking, vrijheid van handelen en mandaat gekregen voor de categorie manager zowel vanuit Defensie als vanuit BZK.
- Challenges georganiseerd voor designers, waarbij van afgeschreven Defensie kleding nieuwe business modellen moeten worden ontworpen. Voorbeelden: Dutch Design Week september 2015 en april 2017 Circulair Innovation Games te Nijmegen.

Vooruitblik retourstroom

Het unieke Rijksbrede concept, naar het voorbeeld van Defensie, kan het beste als volgt worden samengevat: Door de Rijksbrede samenwerking ontstaat er een constant aanbod van hoogwaardige⁶

grondstoffen voor de markt, die handmatig zijn gesorteerd op kleur en/of samenstelling waarbij de kosten van het retourproces door het Rijk worden gedragen vanwege veiligheidsoverwegingen. Marktpartijen zien nu wel kans hierop aansluitend business modellen te maken. Bovendien is meegenomen dat Brandweer Nederland (geen Rijk) en de Nationale Politie (geen Rijk) kunnen aansluiten bij dit ingerichte retourproces. Hierbij is de brandweer sinds april 2017 met ca. 21 veiligheidsregio's aangesloten en begint de Nationale Politie 2e kwartaal 2017 met een pilotproject bij de Biga groep te Zeist. Op die manier wordt het nog aantrekkelijker voor marktpartijen om hierop in te spelen.

De effecten van deze Rijksbreed ingerichte retourstroom kleding & textiel zijn:

- Verminderen veiligheidsrisico's;
- Verminderen kosten afval afvoer en/of kosten verbranden;
- Hergebruik artikelen, minder gebruik grondstoffen;
- Aandacht voor mensen met een arbeidsbeperking (april 2017: 54 medewerkers, met stijgend aantal);
- Bijdrage aan quotum Participatie Wet;
- Van afval naar grondstoffen en/of half-fabricaten;
- Inspiratiebron voor andere landen via de EU, marktpartijen en designers;
- Positief imago en uitstraling Rijk (en Defensie);
- Laat zien dat Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen meer dan alleen geld oplevert.

Nog meer impact

Naast het feit dat de focus ligt op het verminderen van de grote textiel afvalberg, ontstaan door de samenwerkingen tussen Rijk, Defensie, Nationale Politie en Brandweer Nederland nog meer neveneffecten. Immers, als je in staat bent met de juiste

voorlichting deze doelgroep in een goede mindset te zetten over hergebruik en duurzaamheid van kleding & textiel, heb je niet alleen 180.000 geüniformeerde collega's in bereik. Hopelijk wordt deze goede mindset ook doorgegeven aan de 180.000 gezinnen thuis en is de Rijksoverheid op die manier in staat om voor nog meer impact te zorgen, ook als springplank richting een consumentenmarkt. Het zou daarbij mooi zijn als alle andere overheden (o.a. provincies, waterschappen, gemeentes) eenzelfde visie in de toekomst gaan volgen, zodat de overheid als geheel eenzelfde transparante visie naar de markt kan uitstralen. Dan pas is er echt impact.

Afronding

Ook al lijkt kleding & textiel niet echt een stoer onderwerp binnen Defensie en/ of Rijksoverheid en heeft het in het verleden een beeld gehad van een "geiten wollen sokken" wereld, toch is het in korte tijd mede door de kennis en ervaring van Defensie positief op een veel grotere (inter-) nationale kaart gezet. Voor Defensie zelf levert het inmiddels veel geld op, waarmee andere noodzakelijke dingen kunnen worden bekostigd. En voor de Rijksoverheid als geheel kunnen een aantal beleidsdoelstellingen goed worden nagestreefd zoals meer hergebruik, minder CO2 vervuiling, mensen met een arbeidsbeperking aan het werk en minder grondstoffen nodig.

Belangrijke lessen die gaandeweg door creativiteit en lef zijn opgedaan: wees maximaal transparant in visie en toekomstige business naar de markt en geef hen de tijd om voor te sorteren en te innoveren; de markt is echt giga dynamisch en als er geld kan worden verdiend, gaan ze als een speer. De categorie bedrijfskleding Rijk zou toch een goed voorbeeld voor andere assortimenten kunnen zijn. Er is geen weg terug, duurzaam vooruit! ●

Over de auteur

Lkol **Rob van Arnhem** is van KMA promotiejaar 1986 en behoort tot het regiment Bevoorrading & Transporttroepen. Hij heeft tot nu toe een zeer afwisselende loopbaan gehad. Een aantal opvallende functies: hoofd operaties Paresto bij oprichting in 2004, eerste monitor stafadjutant, de sectie Ondersteuning Operationeel Optreden DMO opgericht met als hoogtepunt de begeleiding van de Redeployment uit Afghanistan en de laatste NLD SNR EUFOR Althea in 2011 geweest. Nu is hij categoriemanager bedrijfskleding Rijksoverheid.

¹ Categorie: assortiment of dienst

² Rijk: bijvoorbeeld Rijkswaterstaat, Belastingdienst/Douane, Dienst Justitiële Inrichtingen, NVWA.

³ Bijvoorbeeld: Rijkswaterstaat, Belastingdienst/Douane, Dienst Justitiële Inrichtingen

⁴ Domeinen: officiële benaming Dienst Roerende Zaken, vallend onder MinFin.

⁵ Biga groep: sinds november 2016 een 8-jarige overeenkomst over innemen, inspecteren sorteren van retour aangeleverde kleding & textiel door mensen met een arbeidsbeperking voor alle Rijkspartijen met als optie Nationale Politie en Brandweer Nederland.

⁶ Wat op het label staat, zit er voor 99% in.